

АЛЫПТААХ САГА ДЬЫЛ

(бэлэмнэни бөлөх оёолоругар сага дьыллаагы аралдыйыы сценарийа)

Дегтярева Любомира Ивановна

Уус – Алдан улууһун (оройуонун)

№3 «Мүрүчээнэ» оёо тэрилтэтин иитээччитэ

Оруолларга: Остуоруйаһыт – иитээччи; Тымны Оёонньор, Түүн – төрөппүттэр; Хаарчаана, Бй, Тыаллар, Сулустар, Хаар отоннор – оёолор.

Остуоруйаһыт: Үргэл сулус илдьиттэнэн,

Араҕас сулус аргыстанан,

Өрүү күдэн мингэлэнэн,

Кыыдаан дьыбар кымньыланан,

Сага дьылбыт кэлэн иһэр,

Сага саргы үүнэн иһэр!

1 оёо: Эргичийдэ хоробуот,

Чуор ырыа дьиэрэйдэ,

Сага дьылбыт сандаарда,

Харыйабыт кизэркэйдэ!

2 оёо: Кылбачыйар, килбэчийэр

Хас биирдии иннэтэ,

Музыкабыт кутулар,

Харыйабыт кизэркэйэр!

3 оёо: Чабылый, чабылый,

Баай ёлка умайый!

Оёолор көрдөрүн,

Эн үөрдэ сырдатый!

4 оёо: Эргэ дьылы атааран

Оёо-аймах чугдаарар,

Харыйаны тулалаан

Хоробуоттаан бараллар.

Хоробуот «Лаглайбыт күөх харыйачаан».

Остуоруйаһыт: Оёолоор, кизэркэйбит саалабытыгар Сага дьылы көрсөөрү бары муһуннубут. Онтон Тымны Оёонньорбут тоёо суоёуй? Эһэбитин ыгырыахха, Сага дьылы көрсүөххэ!

Тымныы Оџонньору ынгыраллар.

Остуоруйаһыт: Хайа, оџолоор, Тымныы Оџонньорбут ханнаный? Тоџо истибэтий? Тоџо кэлбэтий? Туох да моһолго түбэспэтэ ини? Ыраах айантан сылайбата ини?

Музыка тыаһыыр, Түүн киирэр, үнкүүлүүр.

Түүн: Мин Түүлэй Түүммүн,

Харананан харахтанабын.

Тымныы оџонньору им-балайга муннарыам,

Суолун–иһин бутуйуом!

Ыйдаҥа аны тахсыбатын!

Сулус чабылыыбатын!

Харыйа күлүмүрдээбэтин!

Харанга барытын бүрүйдүн!

Түүн харыйа уотун умуларар уонна тахсан барар.

Остуоруйаһыт: Оџолоор, Түүлэй Түүн туох диэбитин иһиттигит дуо? Ыйбытын, сулустарбытын аптаан кэбистэ, кинилэр аны чабылыыбаттар. Тымныы оџонньор харангаба биһиэхэ хайдах кэлиэбэй? Киниэхэ көмөлөһүөххэ, харыйабытын уматан көрүөххэ. Көрүн-көрүн, оџолоор, ол банаардаах гномиктар иһэллэр. Кинилэри ынгыраахха, суолу сырдаттарыахха.

Банаардаах гномиктар киирэллэр, үнкүүлүүлэр, харыйа уота тыгар.

Остуоруйаһыт: Махтал эһиэхэ, гномиктар!

Музыка тыаһыыр, биир өттүттэн Хаарчаана, атын өттүттэн Ый киирэллэр. Ый санаарџаабыт, олорор. Хаарчаана үнкүүлүүр.

Хаарчаана: Хайа, Ый тоџо мунчаардын? Тоџо сырдыгынан сандаарбаккын?

Ый: Миигин Түүн аптаан кэбистэ,

Үөрэ мичилэйэрбин былдыаата.

Хайдах гынан сандаарабын?

Уруккум курдук буолабын?

Хаарчаана: Оџолоор, көмөлөһүөбүн!

Үөрэ - көтө ыллыабын!

Оччобуна ыйбыт тыгыаџа,

Моруос суолун булуоџа,

Саҥа дьылбыт чугаһаџа!

Оболор ырыа ыллыллар. Ый үөрэн сандаарар, үнкүүлүүр.

Бий: Мин түүн абыттан босхолоннум,

Эмиэ сандаарар кыахтанным!

Махтал, эһиэхэ, оҕолоор!

Остуоруйаһыт: БИ сырдыгынан сандаардын эрээри, билигин тыаҕа хабыс - харана.
Тымныы Оҕонньор биһиэхэ кэлэр суолун хайдах булуоҕай?

Бий: Мин Тымныы Оҕонньорго көмөлөһүөм! Тыаны сырдатыам, суолун көрдөрүөм!

Бий тахсар. Уот умуллар, биш өттүнэн Тымныы Оҕонньор, атын өттүттэн Түүн киирэллэр.

Тымныы Оҕонньор: Хайа, доҕоттоор, туох буолла?

Тоҕо бачча харананый?

Суолбун олох булбатым,

Тыаҕа муна сылдыабын.

Түүн Тымныы Оҕонньору илдьэ барар. Уот холбонор.

Хаарчаана: Эһээм барахсан, мэйэй бөҕөтүн көрүстэ. Хайдах киниэхэ көмөлөһөбүт?

Бий: Тыалы ыныран былыттары үүрдэриэххэ. Оччобуна халлаанга сулустар чаҕылыһахтара.

Остуоруйаһыт: Кырдык даҕаны, оҕолоор, тыалы ынырыахха!

Оболор бары бишгэ: Тыал, Тыал, көмөлөс! Былыттары үүрэн кэбис!

Тыал үнкүүтэ.

Тыаллар: Биһиги көмөлөһүөхпүт эрээри,

Түүн наһаа күүстээх,

Элбэхтик үөрдэхпитинэ

Биһиэхэ күүс кириэҕэ,

Оччоҕо түүнү кыайыахпыт!

Остуоруйаһыт: Чэ, оҕолоор, көмөлөһүөбүң!

Үөрүөбүң-көтүөбүң!

Тыалбыт күүһүн төнүннэриэҕин!

Көрдөөх үнкүүнү көрдөрүөбүң!

Көрдөөх үнкүү.

Остуоруйаһыт: Эһиги көмөлөһөннүт

Тыаллар былыттары үүрдүлэр,

Халаанга сулустар чаҕылыстылар.

Сулустар үнкүүлэрэ.

Сулустар: Тыал былыты үүрдэ.

Үөһэттэн тыгаммыт
Тымныы Оҕонньорго
Суолун сырдатыха.

Түүн киирэр.

Түүн: Мин даҕаны сылайдым,
Харананы сырдык кыайда.
Тула өттүм сандаарда,
Тулуйар кыабым ааста.

Сабыытын хаалларар уонна куотар. Сулустар сабыыны ылан харыйа кэннигэр илдьэллэр, миэстэлэригэр олодоллор.

Остуоруйаһыт: Түүлэй Түүнү кыайдыбыт, ыйданабыт сандаарда, сулустарбыт чабылыстылар! Билигин бары бииргэ көхтөөхтүк Тымныы Оҕонньору ынырыабын.

Оҕолор бары бииргэ: Тымныы Оҕонньоор!

Музыка тыаһыыр, Тымныы Оҕонньор киирэр, харыйаны эргийэ хаамар.

Тымныы Оҕонньор: Үтүө күнүнэн, оҕолоор!

Үтүө күнүнэн, доҕоттоор!
Барыгытын Саҥа дьылынан!
Саҥа дьолунан!
Үөрүү – көтүү үксээтин!
Дьол - соргу аргыстастын!

Остуоруйаһыт: Тымныы Оҕонньор, билиги эйиигин өр да кэтэстибит. Кэлбиккэр олус үөрдүбүт. Саҥа дьылбытын үөрүүлээх, көрдөөх ырыанан көрсүөбүт.

Хоробуот.

Тымныы Оҕонньор: Маладьыастар, оҕолоор! Онтон билигин миигин кытта оонньооххутун баҕарабыт дуо? Мин оонньоум «Кыыһынны» диэн. Билигин мин 8 оҕону талыам. Эниги музыкаҕа добуһуоллатан төгүрүччү хаамабыт. Онтон кэккэбэ тулар оҕолор таһынабыт. Музыка уларыйдагына, төгүрүччү тулар оҕолор сизтиспит илиилэргитин үөһэ көтөбүбүт. Онтон кэккэбэ турааччылар сизттиһэн баран төгүрүк иһинэн - таһынан хаамабыт. Музыка тохтоотобуна төгүрүччү турааччылар илиилэргитин түһэрэбит, ким төгүрүк иһигэр хаалбыт, эбии төгүрүччү турааччыларга холбоһобут. Онтон хаалбыттар салгыы оонньоуллар.

Хаарчаана: Эһээ, олоҕо, сынныан. Оҕолор хоһооннорун иһит.

Оҕолор хоһоон ааҕаллар.

Тымныы Оџонньор: Олус үчүгэйдик хоһоон ааџар оџолор эбиккит, маладьыастар. Эһээџитин үөртүгүт. Мин олорон сынньанным уонна эһигинниин өссө оонньоохпун баџардым.

Ким хаары түргэнник, түһэрбэккэ бэйэ-бэйэтигэр биэрэр эбитий?

Оонньоу «Хаары түһэрбэккэ биэр»

Тымныы Оџонньор: Маладьыастар!

Остуоруйаһыт: Билигин бырааһынньыкпытын салџыаџын, үнкуулээн тэйиэџин!

Көрдөөх үнкүү.

Тымныы Оџонньор: Маладьыастар! Үнкүүһүт да оџолор эбиккит. Эһээџит сылайда, баран олорон сынньана түһүөџүн.

Остуоруйаһыт: Олор, сынньан, Тымныы Оџонньор, оџолор ыллыылларын иһит.

Ырыалар.

Хаарчаана (хомойбуттуу): Сайын үчүгэйн туһунан кыыллар миэхэ кэпсээтилэр. Тыџа отон, дьэдьэн үүнэрин сана биллим. Сайыны көрбөһпүттэн хомойдум, күн итиититтэн уулан хаалыахпын сөп.

Остуоруйаһыт: Хомойума, Хаарчаана. Биһиги оџолорбут эйиэхэ анаан наһаа дьикти, кыһынғы отону айбыттар - «Хаар отоннор» диэн. Көрсүн, Хаар отоннору!

Хаар отоннор үнкүүлэрэ.

Тымныы Оџонньор: Мин аптаахпын дуу, суох дуу? Сүүс саастаахпын дуу, суох дуу? Сиэн кыыспар Хаарчаанаџа дьикти, кэрэ отону бэлэхтиэм, санаарџаама.

Харыйаны тула эргийэр. Харыйа кэнниттэн хаар отонноох тахсар. Хаарчаанаџа биэрэр.

Хаарчаана: Эһээм барахсан, баһыыба! Бу отону куруук илдьэ сылдыһам.

Тымныы Оџонньор соһуйбуттуу тулатын көрүнэр.

Остуоруйаһыт: Туох буоллун, Тымныы оџонньор?

Тымныы Оџонньор: Мин оџолорго бэлэхтэрбин аџалбытым дии. Ханна ууран кэбиспитим буолла? Олох өйдөөбөһпүн.

Остуоруйаһыт: Хайа, оччоџо оџолорбут барахсаттар сана дьыллааџы бэлэхтэрэ суох хаалаллар дуо? Хайдах гынабыт, Тымныы оџонньор?

Тымныы Оџонньор: Мин аптаахпын дуу, суох дуу?

Сүүс саастаахпын дуу, суох дуу?

Аџалын манна хочуолла,

Туус, саахар уонна уу,

Кыратык хаар, мишура,

Хаар отону.

Кыра хаалла, доѳоттоор!
Барытын булкуйуох,
Аптаах тылла этиэх:
Хаар, хаар, хаар!
Муус, муус, муус!
Сана дьылбыт дьиктитэ,
Хаар отон, көмөлөс!
Бэлэхтэри баар гын!

Хочуолу арийан бэлэхтэри таһаарар.

Кистэлэнгэ: хочуол ортотугар миискэ ууруллар, икки ардыларыгар бэлэхтэр угуллаллар. Тымныы Оѳонньор ууну, тууһу, саахары уо.д.а миискэбэ кутар. Оѳолорго бэлэхтэри туттараллар.

Тымныы Оѳонньор: Олус да тириттим, олус да утаттым. Сизэн кыһым, Хаарчаанам, миэхэ чааскыга тымныы утахта аѳал эрэ.

Хаарчаана улахан чааскыны Тымныы оѳонньорго биэрэр. Тымныы Оѳонньор иһэр, ордугун төрөппүттэр, оѳолор диэки ыһар. Кистэлэнгэ: чааскы иһигэр кырыллыбыт дождик, конфетти баар эбит.

Тымныы Оѳонньор: Мин барар чааһым тийиэн кэллэ! Барыгытын Сана дьылынан, Сана дьолунан! Эһиилги сылга көрсүөххэ диэри!

Тымныы Оѳонньор барар. Остуоруйаһыт оѳолору Сана дьылынан эбэрдэлиир.